

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

FATİH
SAHN-I SEMÂN

Risâle Günleri

16-28 Eylül 2024

www.fatihkulliyesimedreseleri.com

sahniseman@iyc.org.tr

İlim Yayma
Cemiyeti

1951

FATİH
SAHN-I SEMÂN

Risâle Günleri

İstanbul'un fethinden kısa bir süre sonra kurulan ve asırlarca Osmanlı medrese sisteminin en yüksek dereceli kurumu olan Fatih Sahn-ı Semân Medreseleri, İslâm ilim geleneğinin ihyasına yönelik üst düzey programların geliştirildiği bir merkez olarak 2018 yılında kapılarını tekrar ilim ve eğitim faaliyetlerine açtı.

Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi'nde İslam eğitim kurumlarını ve meselelerini anlamaya ve günümüz ilim dünyasının idrâkine yaklaştırarak entelektüel gündeme dahil etmeye yönelik çalışmalardan birisi de Fatih Sahn-ı Semân Risâle Günleri'dir.

İlki 2019 Yaz'ında gerçekleştirilen Fatih Sahn-ı Semân Risâle Günleri'nde küçük hacimli ve mesele odaklı risâleler, kısa ve yoğun bir takvimde işlenmektedir. Yaz 2024 döneminde de fıkıh, tefsir, hadis, kelâm, felsefe, dil bilimleri, edebiyat, tarih, bilim tarihi ve sanat tarihi gibi farklı alanlarda Türkçe ve Arapça kaleme alınmış bir dizi risâle, farklı üniversitelere mensup hocaların rehberliğinde okunarak muhtevalarındaki öne çıkan meseleler tartışılacaktır.

İslam medeniyetinin teşekkül ve erken klasik dönemlerinde kaleme alınıp şöhret bulmuş eserler yerine, daha ziyade müteahhir dönemde, bir başka ifadeyle İkinci Klasik'te ortaya çıkmış risâleleri merkeze alan bu program, katılımcıların bir yandan kitabiyât bilgilerinin tedris metinlerinin ötesine geçmesini, diğer yandan İslâm ilim geleneğinin gündemlerini en yüksek düzeyde yansıtan telif formu olarak risâlelerle daha yakından tanışmasını hedeflemektedir.

16-28 Eylül 2024 tarihleri arasında online olarak gerçekleştirilecek programda katılımcılar istedikleri semineri, diğer seminerlere katılım zorunluluğu olmadan seçebilecektir. Programa katılım için aşağıdaki web adresinde yer alan başvuru formunun doldurulması gerekmektedir. Başvuruda öncelik lisansüstü çalışmalarını sürdüren araştırmacılara verilecek, imkân dâhilinde lisans öğrencilerinin ve bağımsız araştırmacıların başvuruları da değerlendirilecektir. Başvuruların kabul durumu ile ilgili bilgi başvuruların şahsi e-posta adreslerine gönderilecektir.

Başvuru için:

<https://www.fatihkulliyesimedreseleri.com/>

Başvuru tarihleri: 5-13 Eylül 2024

Seminer Hocası	Okunacak Risâle ve Yazarı	Oturum Sayısı	Seminer Dili	Seminer Gün ve Saati
Orhan Ençakar	<i>Risâle fî Tahkiki Lafzı Çelebi</i> Hasan Kafi Akhisarî (ö. 1024/1615)	1	Türkçe	21 Eylül 2024; 14:00-15:30
Abdurrahman Bulut	<i>Risâle fî beyâni mâ yeskutu mine 'l-hukûk bi 'l-ıskât ve mâ lâ yeskutu</i> Zeynüddin İbn Nüceym (ö. 970/1563)	2	Türkçe	16, 19 Eylül 2024; 13:30-15:00
Mehmet Yuşa Özmen	<i>Risâle fî beyâni hakîkati 'r-ribâ</i> Kemalpaşazâde (ö. 940/1534)	3	Türkçe	17, 20, 23 Eylül 2024; 17:00-18:30
Murat Sarıtaş	<i>es-Seyfü 'l-Meşhûr 'ale'z-Zındik ve Şâtimi 'r-Resûl</i> Molla Ahaveyn (ö. 904/1499)	3	Türkçe	26, 27, 28 Eylül 2024; 10:00-11:30
Ali İhsan Kılıç	<i>Kitâbü Sırrı 'l-hakâiki 'l-ilmiyye fî Beyâni 'l-a 'yâni 's-sâbite</i> Abdullah Bosnevî (ö. 1054/1644)	3	Türkçe	26, 27, 28 Eylül 2024; 14:00-15:30
Necmettin Azak	<i>1840 Tarihli Ceza Kanunnâmesi</i>	3	Türkçe	18, 23, 25 Eylül 2024; 15:30-17:00
Ali Benli	<i>Risâle fî Sebebi Vaz'î 'İlmi 'l-'Arabiyye</i> Celâlüddin Abdurrahmân es-Süyûtî (ö. 911/1505)	1	Türkçe	24 Eylül 2024; 16:00-17:30
Masum Şenburç	<i>Risâle fî-usûli 'l-hadis</i> Birgivi Mehmed Efendi (ö. 981/1573)	4	Türkçe	16, 17, 18, 19 Eylül 2024; 10:00-11:30
İmam Rabbani Çelik	<i>el-Mukaddimâtu 'l-erba' mine 'l-Tavzîh</i> Sadrüşşeria Ubeydullah b. Mes'ûd (ö. 747/1346)	4	Türkçe	19, 21, 26, 28 Eylül 2024; 18:00-19:30
Muhammet Ali Koca	<i>Risâle fî tahkiki ilmillahi teâlâ bi 'l-ma'dümât</i> Gelenbevî (ö. 1205/1791)	6	Türkçe	16, 17, 18, 23, 24, 25 Eylül 2024 17:00-18:30
Eyyüp Said Kaya	<i>el-Ferah ve 's-surûr</i> <i>fî beyâni 'l-mezâhibi 'l-erba' a fî 'l-usûr</i> Muhyiddin Ebû Abdillâh Muhammed b. Süleymân Kâfiyecî (ö. 879/1474)	2	Türkçe	24, 26 Eylül 2024; 13:30-15:00

Seminer Hocası	Okunacak Risâle ve Yazarı	Oturum Sayısı	Seminer Dili	Seminer Gün ve Saati
Hamza Bekri	<i>İşârât latîfe fî ilmi 'l-keâm</i> Kemalpaşazâde (ö. 940/1534)	3	Arapça	16, 17, 20 Eylül 2024; 15:30-17:00
Mesut Kaya	<i>el-Esrâru 'l-Mûdea fî Ba'dı Süveri 'l-Kur'âni 'l-Azîm</i> Fahredden er-Râzî (ö. 606/1210)	3	Türkçe	25, 26, 27 Eylül 2024; 11:00-12:30
Halit Özkan	<i>el-Kâvî fî Târîhi's-Şehâvî</i> Celeleddin es-Süyûti (ö. 911/1505)	1	Türkçe	26 Eylül 2024; 15:30-17:00
Muhammed Usame Onuş	<i>el-Vazıhu 'l-celî fî nakzi hukmi İbn Kadi 'l-Cebel</i> Cemaleddin Merdâvi (ö. 769/1367)	2	Türkçe	24, 26 Eylül 2024; 17:00-18:30
Burak Ergin	<i>Hulâsatü 'l-tahkîk fî beyâni hükmî 'l-taklîd ve 'l-telfîk</i> Abdülganî b. İsmâil b en-Nâblusî (ö. 1143/1731)	5	Türkçe	16, 17, 18, 19, 21 Eylül 2024; 10:00-11:30

Zeynüddin İbn Nüceym
(ö. 970/1563)

Risâle fî beyâni mâ yeskutu
mine'l-hukûk bi'l-ıskât ve mâ lâ yeskutu

Abdurrahman Bulut

Kocaeli Üniversitesi

Fıkıh doktrininde geniş manada “hukuk düzeni tarafından tanınmış yetki” manasında kullanılan “hak” terimi mâlî muâmelât alanında eşya üzerindeki en güçlü yetkileri ifade eden “milk”ten daha düşük düzeydeki yetkiler için kullanılmaktadır. Hakların, sahipleri tarafından irâdî olarak düşürülmesi meselesi, hukukun en teknik problemlerinden biridir. Zeynüddin İbn Nüceym (ö. 970/1563) bu risalesinde hak sahibinin düşürmesiyle hangi hakların düştüğüne ve hangi hakların düşmediğine dair Hanefî mezhebi kaynaklarından yapmış olduğu iktibaslarla genel bir çerçeve sunmaktadır. Hâlis kul hakları veya kul hakkının gâlip olduğu karma hakları konu edinen bu risalede, hakkın düşürülmesi problemine ilişkin milk-hukûk ayrımı dikkate alınarak bir kural hâlinde ifade edilecek ilkesel bir sonuca ulaşılmaktadır. Kısa hacimli bu risalenin iki oturumda takrir ve tahlilinin yapılması planlanmaktadır.

– 16, 19 Eylül 2024; 13:30-15:00

* Seminer dili Türkçedir.

Celâlüddîn Abdurrahmân es-Süyûfî
(ö. 911/1505)

Risâle fî Sebebi Vaz ‘i ‘İlmi’l-‘Arabiyye

Ali Benli

Marmara Üniversitesi

Arap dili ilimlerinin başlangıç dönemine dair rivayetler, ilimler tarihi ve dil âlimlerinin biyografileri hakkında eser verenlerin ilgi odağı olmuştur. Kendisi de nahiv alimleriyle ilgili *Buğyetu’l-vu‘ât* isimli bir tabakat kitabı telif eden Sü-yûfî, hicri 2. yüzyılda “İlmü’l-‘Arabiyye” adıyla neşet eden dil ilimlerinin doğuşu hakkındaki rivayetleri kısa bir risalede derlemiştir. Bu rivayetler İslam fetihlerinden sonra Arap olmayan unsurlarla karışan Arapların günlük konuşmalarında görülen dil yanlışları ve bunların Kur’ân-ı Kerîm okumalarına da yansımaları üzerine gösterilen tepkilere odaklanmakta, ardından dilin saflığını korumak için sarf edilen çabalar etrafında yoğunlaşmaktadır. Bu muhtevasıyla risale iki önemli olguya dair ipuçları vermektedir: Birincisi Arapların Arap yarımadasının dışına çıkmaları ve yeni fethedilen bölgelerde farklı dillerde konuşan insanlarla sosyal ilişkiler kurmalarının sonucunda Orta Doğu’da yaşanan dil değişimleri süreci, ikincisi ise Arap diline yönelik bilimsel ilginin ana dayanağını oluşturan dînî zemindir. Risale okunurken özellikle bu iki meseleye odaklanılacak ve “İlmü’l-‘Arabiyye”nin ilk döneminin nasıl temellendirildiği incelenecektir.

– 24 Eylül 2024; 16:00-17:30

* Seminer dili Türkçedir.

Abdullah Bosnevî
(ö. 1054/1644)

Kitâbü Sırrı'l-hakâiki'l-ilmîyye fî Beyâni'l-a'yâni's-sâbite

Ali İhsan Kılıç
Kocaeli Üniversitesi

İbnü'l-Arabî'nin varlık düşüncesinde, vücûdun mutlaklığı ve a'yân-ı sâbitenin varlık hiyerarşisindeki yeri bu anlayışın temelini oluşturur. Bu sistemde a'yân-ı sâbite, varlıkların henüz dış dünyada tezahür etmemiş, ilahi ilimde sabit olan özlerini ifade eder. Her varlık, a'yân-ı sâbitedeki hakikati doğrultusunda belirli suretlerle dış dünyada ortaya çıkar. Bu kavram, birlik ve çokluk arasındaki ilişkiyi açıklamada anahtar bir rol üstlenirken, vahdet-i vücûd anlayışına özgün bir çerçeve kazandırır. A'yân-ı sâbite, yalnızca varlıkların tezahür süreçlerini belirlemekle kalmaz, aynı zamanda velîlerin ilahi hakikatleri idrak süreçlerinde de önemli bir yer tutar. Velîler, bu sabit hakikatleri idrak ederek eşyanın hakikatine ulaşır ve marifet seviyesinde bilgiye erişirler.

Bu seminer dizisinde, a'yân-ı sâbite kavramının İbnü'l-Arabî'nin varlık, bilgi ve marifet anlayışındaki yeri, önemli şârihlerden biri olan Abdullah Bosnevî'nin konuya özgü eseri *Kitâbü Sırrı'l-hakâiki'l-ilmîyye fî Beyâni'l-a'yâni's-sâbite* çerçevesinde ele alınacaktır. Seminerler boyunca bu kavramın, varlık mertebeleri arasındaki geçişlerde nasıl bir teorik çerçeve sunduğu ve İbnü'l-Arabî'nin düşünce sistemindeki merkezi rolü incelenecektir. Ayrıca, İbnü'l-Arabî'nin özellikle *Fusûsu'l-Hikem*'de ele aldığı istidat ve kabiliyet kavramları üzerinden bilgi ve marifet süreçleri analiz edilecektir. Bu kapsamda, a'yân-ı sâbite kavramının bilgiyle ilişkisi bağlamında ortaya çıkan kaza-kader tartışmaları ve ilmin ma'luma tabi olması gibi konular da müzakere edilecektir. Bu seminer dizisi, katılımcılara İbnü'l-Arabî'nin metafizik düşüncesini, varlık, bilgi ve insanın ilahi hakikatle ilişkisi bağlamında anahtar bir kavram üzerinden kavramaya yönelik bir perspektif kazandırmayı amaçlamaktadır.

– 26, 27, 28 Eylül 2024; 14:00-15:30

* Seminer dili Türkçedir.

Abdülganî b. İsmâîl b en-Nâblusî
(ö. 1143/1731)

Hulâsatü't-tahkîk fî beyâni hükmi't-taklîd ve't-telfîk

Burak Ergin
Samsun Üniversitesi

Memlûkler döneminden itibaren yargı ve iftâ sistemindeki dört mezhep uygulaması çerçevesinde bir mezhebe bağlanma, bunun ulema ve avam için gerekliliği, diğer mezheplerin kolay hükümlerinden yararlanma ve telfik konusu fıkıh literatüründe ele alınmıştır. 16. yüzyılla birlikte Kahire, Mekke ve Şam bölgesinde yaşayan farklı mezheplere mensup fakihler, bu konuyla ilgili özel risaleler telif etmiş ve konuyu yargı, iftâ ve usul açısından çeşitli yönlerle incelemişlerdir. Bu risalelerden birisi de Şam'da yaşayan Abdülganî b. İsmâîl b en-Nâblusî'ye aittir. Onun risalesi Memlûk ve sonrasındaki Arap topraklarında oluşan taklid ve telfik literatürden beslenmektedir. O, risalesinde açıkça Mekke'de yaşamış olan Abdülazîm b. Molla Ferrûh'u (ö. 1061/1650) tenkit ederek bir mezhebe bağlılığın gerekli olup olmadığını, diğer mezheplerin taklid edilip edilemeyeceğini ve bunun sınırlarını ele almaktadır. Ayrıca telfikle elde edilen hükmün batıl olduğunu ifade etmekte ve bu bağlamda mürekkep icmâ argümanını kullanmaktadır.

– 16, 17, 18, 19, 21 Eylül 2024; 10:00-11:30

* Seminer dili Türkçedir.

**Muhyiddîn Ebû Abdillâh
Muhammed b. Süleymân Kâfiyecî
(ö. 879/1474)**

el-Ferah ve's-surûr fî beyâni'l-mezâhibi'l-erba'a fî'l-usûr

Eyyüp Said Kaya

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Memlûk Kahire'sindeki Hanefî çevresinin önde gelen simalarından Kâfiyecî, fıkıh mezhebi ile birey arasındaki ilişkiyi ele alan bir disiplin kurmayı teklif etmiş ve bu teklifini *el-Ferah ve's-Surûr* adlı risalesinde açıklamıştır. *el-Ferah ve's-Surûr* işlenirken, Kâfiyecî'nin bu teklifini anlamlı hale getirecek tarihi çerçeveye gündeme getirilecek; risalenin içeriği Kâfiyecî'nin biyografisine dair ayrıntılarla eşleştirilecektir. Kâfiyecî'nin teklifinin fikrî ve toplumsal kökenleri ele alınırken, esere hâkim olan dil ve ilim anlayışının bu teklifin akibetini ne derece etkilediği tartışılacaktır.

– 24, 26 Eylül 2024; 13:30-15:00

* Seminer dili Türkçedir.

**Celeleddin es-Süyûtî
(ö. 911/1505)**

el-Kâvî fî Târîhi's-Sehâvî

Halit Özkan

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Bu seminerde Celeleddin es-Süyûtî'nin *el-Kâvî fî Târîhi's-Sehâvî* adlı makâmesi okunacaktır. Süyûtî bu makâmeye Şemseddin es-Sehâvî ile aralarındaki bir tartışma vesilesiyle kitap yazımı, kaynak kullanımı, intihal, tarih yazımında dikkat edilmesi gereken hususlar gibi konulara temas etmektedir.

– 26 Eylül 2024; 15:30-17:00

* Seminer dili Türkçedir.

Kemalpaşazâde
(ö. 940/1534)

İşârât latîfe fi ilmi 'l-kelâm

Hamza el-Bekri
İstanbul Üniversitesi

رسالة لطيفة للعلامة ابن كمال باشا (ت 940هـ)، تشتمل على عدة مسائل من علم الكلام، أوردتها بطريق الإيجاز والإشارة، مُتبعاً كل مسألةً بدليلها. وعلى الرغم من أن المُصنّف لم يستوعب مباحث علم الكلام في هذه الرسالة، إلا أنه قد تكلم فيها على أمهات مسائل هذا العلم، فقد عرض فيها لوجوب معرفة الله، ودليل حدوث العالم، وإثبات وجود الله، وأنه سبحانه قديمٌ، واحدٌ، ليس بجوهرٍ، ولا عَرَضٍ، ولا جسمٍ، وليس له مكان، وأنه تعالى عالمٌ، قادرٌ، سميعٌ، بصيرٌ، مُتكلمٌ. وأتبعها بمسألتي الرؤية وخلق أفعال العباد، فإثبات نبوة سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم، وبيان وجّه إعجاز القرآن. وتَمَمَ الرسالة بخاتمة تشتمل على عدة أبحاث في النفس الإنسانية، تعرّض فيها لإثبات النفس، وأنها جوهرٌ مجردٌ، وأنها باقيةٌ بعد خراب البدن، وأنها واحدة وتُسهمُ الرسالة في الكشف عن شخصية ابن كمال باشا، والوقوف على عدد من آرائه وترجيحاته في علم الكلام، وطريقته في الاستدلال العقلي، كما تعطينا لمحةً من حركة علم الكلام في الدولة العثمانية في ذلك العصر، وتفتح مجالاً للتفكير في سبب اقتصار المؤلف على هذه المسائل دون غيرها

– 16, 17, 20 Eylül 2024; 15:30-17:00

* Seminer dili Arapçadır.

Sadrüşşerîa Ubeydullah b. Mes'ûd
(ö. 747/1346)

el-Mukaddimâtu 'l-erba' mine 't-Tavzih

İmam Rabbani Çelik
İstanbul Üniversitesi

Hanefi usul-i fıkıh geleneğinin klasik sonrası döneminin etkili isimlerinden biri Sadrüşşerîa'dır. Sadrüşşerîa *Tavzih* eserinde klasik dönem Hanefi usul düşüncesini, felsefe ve mantık disiplinlerinin kavram, ilke ve meseleleri üzerinden adeta yeniden inşa etmiştir. Mukaddimât-ı erba', onun eserinde ilahî teklifi ontolojik olarak temellendirdiği argümandır.

Sadrüşşerîa mukaddimât argümanını ileri sürdüğü bölümde, meşhur Eş'arî-Şâfiî usulcü Fahreddin er-Râzî'nin insan fiillerinin iradî olmadığını ileri sürdüğü cebr argümanının temel öncüllerini, dört mukaddime üzerinden eleştirir. Mukaddimelerde dönemin ontolojik dilinin imkanlarını kullanarak aynı zamanda Hanefi-Mâtürîdî geleneğin irade anlayışıyla uyumlu bir temellendirme sunar. Felsefe geleneğinin tam illet düşüncesi bağlamında insan fiilinin varlık kazanmasında insanın ikâ ve ihtiyârı gibi unsurlarının da belirleyiciliği olduğunu gösteren Sadrüşşerîa, insana ait bu tasarrufları farklı bir ontolojik statü olan hâl üzerinden açıklar. Sadrüşşerîa'nın mezkûr argümanında Hanefi-Mâtürîdî geleneğin klasik dönem yaklaşımını ne ölçüde devam ettirdiği ve ne hususta ayrıldığı, önemli problem alanlarındadır.

Sadrüşşerîa'nın *Tavzih* eserindeki mukaddimât-ı erba' bölümü, Teftâzânî'nin *Telvih* eserindeki yorum ve eleştiriler dikkate alınarak sonraki dönemlerde özellikle Osmanlı uleması arasında tartışılmıştır. Başlı başına bu argüman üzerine çok sayıda hâşiyenin kaleme alınması, ilgili bölümün müstakil bir eser gibi ele alınmayı hak ettiğini göstermektedir. Bu seminerde Sadrüşşerîa'nın mukaddimât-ı erba' argümanı, ortaya çıktığı fikrî bağlamla irtibatlı bir şekilde analiz edilecektir.

– 19, 21, 26, 28 Eylül 2024; 18:00-19:30

* Seminer dili Türkçedir.

Birgivi Mehmed Efendi
(ö. 981/1573)

Risâle fî-usûli 'l-hadîs

Masum Şenburç

TDV İslam Araştırmaları Merkezi

Yazma nüshalarında, erken tarihliler dâhil olmak üzere matbu nüshalarının neredeyse tamamında ve hemen bütün kütüphane kayıtlarında “Risâle fî-usûli 'l-hadîs” tesmiyesiyle karşımıza çıkan eser Birgivi Mehmed Efendi’ye nispet edilmektedir. Her ne kadar bu nispet bazı şüpheleri havi olsa da mezkûr risâle gerek medreselerde ve gerek özel ders ortamlarında çokça okunmuş/okutulmuş, üzerine şerh, hâşiye, talik vb. klasik tarzda eserler kaleme alınmış, hem Osmanlı Devleti zamanında hem Cumhuriyet Türkiye’sinde defalarca basılmış, muhtelif şahıslar tarafından müteaddit defa tercüme edilmiş ve son dönemde birçok akademik çalışmaya konu olmuştur. Hadis usulünün ana konularını güzel ve akıldaca kalıcı bir üslup ve sistematik ele alan risâle, hâlâ birçok yeni çalışmaya kapı aralama potansiyelini korumaktadır.

– 16, 17, 18, 19 Eylül 2024; 10:00-11:30

* Seminer dili Türkçedir.

Kemalpaşazâde
(ö. 940/1534)

Risâle fî beyâni hakikati 'r-ribâ

Mehmet Yuşa Özmen

İstanbul Üniversitesi

Faiz, fert ve toplum üzerinde bıraktığı olumsuz neticeler sebebiyle İslam dininde haram kılınmış, Yahudilik ve Hristiyanlık gibi kadim dinlerde ve felsefi öğretilerde de genellikle kınanmıştır. İslam hukukunun akit nazariyesi üzerinde belirgin bir etkisi bulunan faiz konusuna fıkıh literatüründe genişçe yer verilmiş; “borç faizi” ve “alışveriş faizi” şeklinde iki farklı faiz türünden söz edilmiştir. İnsanlığın faiz kavramına dair ortak tasavvurunu yansıtan “borç faizi” Kur’ân-ı Kerîm’de yasaklanmış, bunun yanında Hz. Peygamber’in hadislerinde de farklı bir faiz türü olan ve ticarî muamelelerde gündeme gelen “alışveriş faizi”ne dikkat çekilmiştir. Alışveriş faizinin keyfiyeti, illeti, hukukî işlemlere etkisi vb. problemler asırlardır fıkıh eserlerine konu olmayı sürdürmüş ve çoğu kez muhtasar ve şerh türü eserlere bazen de müstakil risâlelere konu edilmiştir. İbn Kemâl Paşa da konu hakkında kaleme aldığı *Risâle fî beyâni hakikati 'r-ribâ* adlı eserinde konuyu ustalıklarla inceleyerek faizin mahiyeti üzerinde durmakta, faiz hakkında geliştirilen tarifleri eleştirel bir süzgeçten geçirmekte, yer yer tercih ve tahrirlerde bulunmakta, bunları yaparken fıkıh doktrinindeki faiz nazariyesini tüm yönleriyle masaya yatırmaktadır.

– 17, 20, 23 Eylül 2024; 17:00-18:30

* Seminer dili Türkçedir.

Fahreddin er-Râzî
(ö. 606/1210)

el-Esrâru'l-Mûdea fî Ba'dı Süveri'l-Kur'âni'l-Azîm

Mesut Kaya

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Fahreddin er-Râzî'nin, *el-Esrâru'l-Mûdea fî Ba'dı Süveri'l-Kur'âni'l-Azîm* adlı risalesinde bazı kısa sureler ele alınmaktadır. Eserde 4 sure 4 fasılda tefsir edilmektedir: İlahiyat faslında İhlas, Nübüvvet faslında A'lâ, Meâd faslında Tîn, el-A'mâlû's-Sâliha faslında da Asr sureleri işlenmektedir. Kelâm ilmine ait dil ve kavramların ağırlıkta olduğu risale muhtasar ve müfid bir yapıdadır. Süreler *Mefâtihu'l-Gayb*'dan da bağımsız olarak tefsir edilmiştir. Risâle, -muhakkikin de neşrinde ortaya koyduğu şekilde- *Mefâtihu'l-Gayb* ile karşılaştırmalı bir biçimde okunacaktır.

* *Fahreddin er-Râzî, el-Esrâru'l-Mûdea fî Ba'dı Süveri'l-Kur'âni'l-Azîm, thk. Bahattin Dartıma (İstanbul: İbn Hal-dûn Yayınları, 2024).*

– 25, 26, 27 Eylül 2024; 11.00-12.30

* Seminer dili Türkçedir.

Cemaleddin Merdâvi
(ö. 769/1367)

el-Vazihu'l-celî fî nakzi hukmi İbn Kadî'l-Cebel

Muhammed Usame Onuş

Marmara Üniversitesi

Bu risale hicrî VIII. asırda Dımaşk'ta Hanbelîler için tahsis edilmiş olan Kâdîlkudatlık makamında bulunan iki isim, Cemâleddin Merdâvî (ö. 769/1367) ile İbn Kadî'l-Cebel olarak bilinen Ebû'l-Abbâs Şerefüddîn Ahmed b. Hasan (ö. 771/1370) arasında vakıfların satışı ile ilgili ortaya çıkan ihtilaf sonucunda kaleme alınmıştır. İbn Kadî'l-Cebel, vakıfların satımıyla ilgili kâdîlkudat Cemaleddin Merdâvî'nin yaptığı tasarrufların geçersiz olduğunu anlatan uzun bir risale kaleme almış ve Cemaleddin Merdâvî'nin bu görevden azledilmesine sebebiyet vermiştir. Bunun üzerine Cemaleddin Merdâvî de, kendisinden sonra kâdîlkudatlık görevine getirilen İbn Kadî'l-Cebel'e reddiye olarak program kapsamında okuyacağımız söz konusu risaleyi kaleme almıştır. Odak noktası fikhî bir ihtilaf olan bu risale aynı zamanda kaleme alındığı dönemdeki canlı bir tartışma sahasına da işaret etmektedir. Dolayısıyla bu seminer boyunca merkeze alınacak olan risale ilgili tartışmayı çevreleyen faktörlerle beraber okunacaktır.

– 24, 26 Eylül 2024; 17:00-18:30

* Seminer dili Türkçedir.

Gelenbevî
(ö. 1205/1791)

Risâle fî tahkîki ilmîllâhi teâlâ bi'l-ma'dûmât

Muhammet Ali Koca

Yalova Üniversitesi

Daha çok matematik ve mantık alanlarındaki çalışmalarıyla tanınan bir Osmanlı âlimi olan Gelenbevî aynı zamanda döneminin önde gelen kelâmcılarından biridir. Zira kaleme aldığı *Hâşiye alâ Şerhi'l-Akâ'idi'l-Adudîyye* adlı eseri onun kelâm alanında nasıl bir birikime ve yetkinliğe sahip olduğuna şahitlik hususunda yeterlidir. Gelenbevî bu hacimli eserinin yanı sıra müstakil meselelere dair birtakım risaleler de kaleme almıştır. Bu risalelerden biri *Risâle fî tahkîki ilmîllâhi teâlâ bi'l-ma'dûmât* isimli çalışmasıdır. Bu çalışmada Allah'ın ma'dûmlara dair ezeli bilgisinin nasıl mümkün olduğunu soruşturmaktadır. Ona göre özellikle ilim sıfatının birliği, zihni varlık, ma'dûmların ayrışması ve burhân-ı tatbikle ilgili kelâmcıların kabulleri dikkate alındığında Allah'ın ma'dûmlara dair ezeli bilgisinin nasıl tahakkuk ettiğini açıklamak oldukça sorunlu hale gelmektedir. İşte bu risalede o, başta Devvânî'nin *Şerhu'l-Akâ'idi'l-Adudîyye*'de bu sorunu çözüme adına teklif ettiği "icmâlî bilgi teorisini" masaya yatırmakta, kelâmcıların bahsi geçen tüm kabullerini değerlendirilerek alternatif teorileri mukayese etmekte ve söz konusu meseleyle ilgili kendi tahkikine yer vermektedir. Böylece o, kelâmcıların kabulleri çerçevesinde Allah'ın ma'dûmlara dair ezeli bilgisine yöneltilen her türlü işkâli cevaplamayı ve bu meselede şaşkınlık yaşayanların kalplerinden hayret karanlıklarını kaldırmayı amaçlamaktadır.

– 16, 17, 18, 23, 24, 25 Eylül 2024; 17:00-18:30

* Seminer dili Türkçedir.

Molla Ahaveyn
(ö. 904/1499)

es-Seyfû'l-Meşhûr 'ale'z-Zındîk ve Şâtîmi'r-Resûl

Murat Sarıtaş

İstanbul Üniversitesi

Sebb-i nebî suçunun cezasının ne olacağı meselesi, 15. ve 16. yüzyıl Osmanlı hukukçuları arasında hararetli tartışmalara konu olmuştur. Bu tartışmalar, klasik dönem Osmanlı hukukçularının Hanefilik içi otoriteleri ve otoriter görüşleri nasıl tanımladıkları ve bu çerçevede şeyhülislam, mevâlî ve sultanı nereye yerleştirdikleri, ayrıca, hukuki değişim problemini nasıl çözdükleri sorularına ışık tutacak veriler sunmaktadır. Üç oturumluk bu seminer dizisinde, II. Bayezid döneminin önde gelen hukukçularından Molla Ahaveyn'in *es-Seyfû'l-Meşhûr 'ale'z-Zındîk ve Şâtîmi'r-Resûl* isimli risalesi üzerinden mezkûr sorular çerçevesinde ve tarihsel bağlamlarını dikkate alınarak klasik dönem Osmanlı hukukçularının sebb-i nebî problemine ilişkin görüşleri tartışılacaktır.

– 26, 27, 28 Eylül 2024; 10:00-11:30

* Seminer dili Türkçedir.

1840 Tarihli Ceza Kanunnamesi

Necmettin Azak
İzmir Bakırçay Üniversitesi

İslam hukuku hükümlerinin uygulandığı Osmanlı Devleti'nde ceza hukuku alanında pek çok suç ve ceza devlet eliyle yeniden düzenlenirken, bazı suç tiplerinde cezalar aynen korunmaktadır. Osmanlı Devleti'nin hukukî yapısı şer'î ve örfî hukuk olarak iki ana kaynaktan beslendiğinden, ceza hukuku ve kanunnamelerin teşekkülünde bu ikili yapının etkisi devam etmektedir. Şer'î hukukta sınırlı sayıdaki suçların tespiti ve onlara yönelik cezaların tanımlanması "had ve kısas" gerektiren suçlar olarak belirlenirken, geri kalan sınırsız sayıdaki suç ve cezalar "tazir" gerektiren suçlar olarak kabul edilmektedir.

Had ve kısas gerektiren suçlar, tüm unsurlarıyla birlikte gerçekleştirildiğinde şer'î hukukta tanımlanmış cezalar birebir uygulanmakta ve hiç kimseye ve hiçbir kuruma bunu değiştirme veya iptal etme hakkı tanınmamaktadır. Tazir gerektiren suçlar ise zaman ve mekâna göre değişiklik gösterebildiğinden, İslam hukuku bu tür suç ve cezaların tespit ve tanımını şer'î hukuka aykırı olmamak şartıyla devlet başkanının yetkisine bırakmıştır. Bu nedenle, örfî hukuk ceza hukuku alanında dikkate değer düzenlemeler yapmıştır. Osmanlı Devleti, bu alanı kadı/hakimler eliyle değil, hukuki birlikliği ve kanun hakimiyetini sağlamak için kanunnamelerle düzenlemiştir. Ancak bu kanunnamelerin hazırlanmasında genelde tazir gerektiren suç ve cezaların belirlenmesi hedeflenmiştir. Bundan dolayı, şer'î hukuk tarafından ayrıntılı olarak düzenlenmiş had ve kısas suçlarına ait hükümler bu kanunnamelerde değil, mahkemelerde kadıların başucu kaynağı olarak kullandıkları fıkıh kitaplarında yer almaktadır. Bu durum, ceza hukuku açısından Osmanlı Devleti'nde şer'î hukukun uygulanmadığı, bütünüyle örfî hukuka göre düzenlendiği sorusunu akla getirirse bile, had ve kıyaslarda fıkıh kitaplarında yer alan hükümlere, tazir suçlarında ise kanunnamelere müracaat edilmesi gerektiği kanunlarda belirtilmiştir.

Söz konusu seminerde Osmanlı Devleti'nin Tanzimat sonrası ilk ceza kanunu olan 1840 tarihli ceza kanunnamesi ele alınacaktır.

Bu seminer üç başlık altında işlenecektir:

- 1. Seminer:** Giriş: İslam ceza hukukunun temel ilkeleri ve Osmanlı Hukukunun yapısı
- 2. Seminer:** 1840 tarihli ceza kanununun maddelerinin incelenmesi
- 3. Seminer:** 1840 tarihli ceza kanunu ile modern ceza kanununun mukayesesi

– 18, 23, 25 Eylül 2024; 15:30-17:00

* Seminer dili Türkçedir.

Notlar

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İslam ilim geleneğinin tanıtımını, öğretimini ve çeşitli boyutlarıyla derinlemesine araştırılmasını amaç edinen Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi, İlim Yayma Cemiyeti bünyesinde 2018 güzünde faaliyetlerine başlamıştır.

Fatih Camii Külliyesi'nin Bahr-ı Sefid (Akdeniz) Medreseleri'nde faaliyet gösteren Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin kuruluş gayesi üç noktaya odaklanmıştır:

- ✿ İslam ilim geleneğini merkeze alarak eğitim programları, kurslar, seminerler ve ilmî toplantılar düzenlemek, eğitim malzemeleri hazırlamak
- ✿ İslam ilim geleneğine dair akademik araştırma ve toplumsal bilinirlik seviyesinin yükselmesine katkıda bulunmak üzere projeler yürütmek
- ✿ İslam medeniyeti bünyesinde gelişen farklı ilim geleneklerinin kurumsal tarihi ve özellikle Osmanlı medreseleri hakkında özgün bilgi üretiminde bulunmak

Fatih Sahn-ı Semân Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin faaliyetleri hakkında ayrıntı bilgi için <https://www.fatihkulliyesimedreseleri.com/>

FATİH SAHN-I SEMÂN
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

FATİH
SAHN-I SEMÂN

Risâle Günleri

Başvuru Tarihleri
6-13 Eylül 2024

www.fatihkulliyesimedreseleri.com
sahniseman@iyc.org.tr

İlim Yayma
Cemiyeti

1951